

Avajaispuhe
Galleria Kajaste 7.4.2016
Sinikka Laine-Törmänen

Hyvät avajaisvieraat,

jonkin verran avajaispuheita kuunnelleena olen pannut merkille, että yleensä niissä keuhetaan laveasti taiteilijan tuotantoa ja haetaan hienoilla termeillä sukulaisuutta kuvataiteen historian merkkihenkilöiden viivan- ja siveltimenvetoihin. Tekijä itse jää aika etäiseksi siinä vertausviidakossa. Nykyään kun kaiken tekemisen tuloksella pitää olla tarina - ja etenkin kun Veikon työt eivät niitä kerro - ajattelin, että Veikko itsessään voisi olla se tarina, ja se on tarina onnellisesta miehestä.

Alkuaineiksina ovat lapsuusmaisemat Kuusamossa, puhdasvetinen järvi, ei aina niin mieluisat aamuherätykset isän avuksi verkkoja soutamaan, vasta pyydetyistä kaloista valmistetut ruoat, heinänteot, tukinajot, kolmen kilometrin koulumatkat suksilla pakkasaamuina. Navetan katolta omatekoisesta hyppyristä ponnisti poika, joka jonkin aikaa ajatteli korkeushyppääjän uraakin, parhaana tuloksena se kuuluisa UKK:n 186 senttiä. Voi hyvin kuvitella, että se lapsuus ei ollut mikään vuoristoratalapsuus, vaan tasaisen turvallinen. Vanhin veli oli siinä vaiheessa itsestään selvä tilan jatkaja, tuleva taiteilija sai rauhassa kuljeksia ja piirrellä omissa oloissaan - ne verkoille lähdöt taisivat olla ainoita puolipakollisia juttuja.

Veikon kädentaidot huomattiin jo koulussa, mutta ei niiden pohjalta suunniteltu sen enempää. Vanhemmilla oli työntäyteinen pientilan arki, ei osattu eikä ehditty miettiä nuorimmaisen kouluttamista, varsinkin kun urheilu tuntui olevan etusijalla. Rahasta se ei ollut kiinni, eikä Veikko itsekään halunnut kotoa liian kauas. Helsinki oli etäinen ja tuntematon, vähän pelottavakin paikka. Kemijärven kauppakoulu oli sopivan lähellä, samaa tuttua pohjoista elinpiiriä. Sitten kun lopullinen kotoa lähdön aika koitti, Oulu oli tarpeeksi iso ja vähän jo tutuksikin tullut kaupunki - oli käyty sukulaisissa ja armeija-aikana Järkällä tansseissa. Niinpä Veikko tuli tänne Mainos-Matti -nimiseen pikkufirmaan opettelemaan mainoskylttien tekoa, ja hyvin hän sen oppikin. Siitä hänet kaappasi eräs asiakas vastaamaan liikkeittensä visuaalisesta ilmeestä; somistajan ammatiksi sitä silloin sanottiin. Siinä sivussa Veikko alkoi tehdä totta haaveestaan tulla päätoimiseksi kuvataiteilijaksi, ja piti lopulta ensimmäisen oman näyttelyn Antellin kahvilassa Isokadulla.

Niihin aikoihin muistan nähneeni hänet ensimmäisen kerran Merikosken siltoja ylittävässä bussissa: hyvin itsetietoisena näköinen tummaan maksipalttooseen ja mustaan turkispatalakkiin pukeutunut totinen nuori mies suupieliä hipovine tarkkaan suittuine viiksineen. Panin hänet merkille, mutta en ajatellut mitään lempeitä ajatuksia, pikemminkin jotain sinnepäin, että mitähän tuokin tuossa yrittää esittää. No, sittemmin on selvinnyt, että ujouttaan se nuori mies vain yritti kovasti peitellä.

On aina ihmisiä, jotka eivät halua vaihtaa maisemaa eivätkä he silti ole henkisesti paikoilleen jäməhtäneitä. Veikko on yksi niistä ihmisistä. Monet teistä varmaan muistavat Pohjois-Pohjanmaan museon julisteen, jossa purjelaiva on noussut seilaamaan kehyksen rajaamalle merelle. Siitä on ihmisikä esimerkiksi tämän näyttelyn Säläsäilö-julisteeseen. Muistanette myös sukset ja sauvat, pyörän sisäkumit, rapparin kauhat ja timpurin kynät ynnä monet muut hylätyt tarve-esineet, joista syntyi millimetrin tarkkoja guassimaalauksia. Niistä Veikon työt ovat muuttaneet perusteellisesti muotoaan, vaikka monet jäivätkin niitä ikävöimään, ja olisi kenties ollut rahallisesti tuottoisaa tehdä niitä vaikka koko loppuelämä.

Se ei kuitenkaan ollut Veikon tie, yhden maalauksen mieheksi hän ei ollut aikonut jäädä. Hän jätti fotorealismia ja siirtyi laajojen värikenttien, reunahuomautusten ja rasteripisteiden kautta abstraktiin suuntaan. Muuttaminen ja henkinen liikkeellä olo on ollut Veikon juttu koko ajan. Utelias epäroimätön eteneminen, ei hätkähdyttämällä, sokeeraten tai revittäen, vaan hämmästyttämällä, leikittelemällä, katsojan silmää hyväntuulisesti huijaten. Silti hänen töissään on kautta linjan säilynyt täydellisten muotojen ja värien yhteen sovittaminen millimetrin tarkkuudella ja täsmällisyydellä.

On sanottu, että on lottovoitto syntyä Suomeen. Nykyään ollaan tietääkseni enemmän sitä mieltä, ettei se taidakaan olla enää ihan päävoitto, vaan pikkusumma, jolla ei paljon pullistella. Luovan ihmisen päävoitto osuu aina jonnekin suureen maailmaan, jonne kaikki vähänkin kynnelle kykenevät yrittävät täältä päästä. Maailmalta katsottuna Veikon tekeminen on pientä ja vaatimatonta - ja näkymätöntä - mutta taiteen ja maineen ja kunnian edelle menee elämä, jossa voi hengittää rauhallisesti jatkuvan hengästyksen sijaan - ja tehdä välillä vaikka korttitaikoja.

Vuosia sitten keskustelimme usein maailmalle lähdöstä. Ajattele, minä sanoin, voisit olla sitä ja tätä ja vaikka mitä ympäri Eurooppaa, tulkkeja ja tuoppaajia ja kädestä pitäjiä kyllä löytyisi. Veikko keskeytti minut aina. "Jos olisin Eurooppaa valloittamassa, olisinko enää hengissäkään? Jatkuva stressi, kilpailu, itsensä kauppaaminen, brändääminen, kiire, aina valmiina ja asemissa, mitä elämää se olisi? Missä välissä siinä enää ehtisi tehdä varsinaista työtä?" Se olisi voinut olla todellisuuspakoista selittelyä ja väärää vähättelyä, mutta olen kuullut sitä sen verran tarpeeksi, että tiedän sen olevan totta. Aikanaan yritin puhua meitä muuttamaan Etelä-Suomeen. Ei onnistunut. Eli historia toistaa itseään: tarinamme sankarin mielestä kotoa kauas on edelleen liian pitkä matka. Täällä työhuone on hänen järvensä, jonne hän lähtee joka aamu yhtä innoissaan kokemaan omia verkkojaan. "Minä teen täällä ja näille ihmisille, se riittää", hän sanoo hyvin painokkaasti.

Te riitätte hänelle. Te olette hänen paras yleisönsä. Monta mesenaattiakin on teidän joukossanne, ja monta ystävyssuhdetta on syntynyt taideteosten merkeissä. Te ja tämä pieni pohjoinen piste maailmankartalla olette hänen vahva ankkurinsa taiteentekijänä. Hän on ylpeä teistä, omasta paikastaan, jopa haluttomuudestaan rynnä enempiä valloittamaan. Olkaa tekin ylpeitä hänestä.